

Studia i Materiały. Miscellanea Oeconomicae
Rok 19, Nr 3/2015
Wydział Zarządzania i Administracji
Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach

Finanse i rachunkowość

Renata Nesterowicz¹

ZNACZENIE SPRAWOZDAWCZOŚCI FINANSOWEJ W OCENIE WYNIKÓW I ZARZĄDZANIU PRZEDSIĘBIORSTWEM

1. Wstęp

Zarządzanie przedsiębiorstwem to ciągły proces podejmowania decyzji, trafność których decyduje o pożądanym poziomie ekonomicznym i stopniu skuteczności działań gospodarczych. Zmieniające się warunki otoczenia, zwiększająca się rola konkurencji, jak również rosnące wymagania odbiorców wymuszają działania zmierzające do osiągnięcia większej efektywności funkcjonowania jednostki gospodarczej.

Działalność w warunkach niepewności i dużego ryzyka rynkowego wymaga stosowania zasady racjonalnego gospodarowania tj. prowadzenia działalności pozwalającej osiągać maksymalny stopień realizacji założonych celów przy określonym nakładzie środków oraz uzyskiwać optymalny rezultat przy minimalnym wykorzystaniu posiadanych zasobów. Przestrzeganie tej zasady jest możliwe jedynie poprzez dogłębne poznanie mechanizmu funkcjonowania przedsiębiorstwa oraz czynników wpływających na działalność i osiąganе efekty ekonomiczne. Niezmiernie pomocna w tym jest sprawozdawczość finansowa, która w okresie szybkiego rozwoju gospodarki rynkowej i globalizacji działalności gospodarczej nabrała szczególnego znaczenia. Dostarcza bowiem wiarygodnego materiału źródłowego do oceny wyników i dokonań przedsiębiorstwa, które odgrywają doniosłą rolę w podejmowaniu decyzji zarządczych.

Dla przedsiębiorstw funkcjonujących w mechanizmie rynkowym kluczowe znaczenie posiada analiza finansowa. Jej treścią są wielkości ekonomiczne wyrażone w ujęciu pieniężnym. Są to przede wszystkim: stan majątkowo-kapitałowy,

¹ Dr Renata Nesterowicz, adiunkt, Uniwersytet Rzeszowski.

wyniki finansowe, jak również ogólna sytuacja finansowa. Dla osób zarządzających, analiza finansowa jest źródłem obiektywnej informacji potrzebnej do sprawnego i efektywnego zarządzania. Przyczynia się do lepszego wykorzystania zasobów, poprawy wyników działalności i sprostania oczekiwaniom właścicieli. Umiejętnie i rzetelnie przeprowadzona jest wręcz niezastąpiona do oceny skutków decyzji podejmowanych w przeszłości i określenia na tej podstawie kierunków dalszego funkcjonowania przedsiębiorstwa. Wykorzystując analizę finansową, firmy mogą zdiagnozować swoje mocne i słabe strony, jak również wcześniej wykryć zagrożenia i odpowiednio szybko na nie zareagować.

Głównym celem niniejszego opracowania jest ocena wyników przedsiębiorstwa Inżynieria Rzeszów S.A na podstawie danych zawartych w sprawozdaniach finansowych za lata 2009-2013 z wykorzystaniem metody $\bar{r}$ średniego tempa wzrostu oraz porównanie wybranych wyników analizy finansowej analizowanej spółki z wielkościami osiąganymi przez przedsiębiorstwa zatrudniające do 249 osób w kraju oraz z branżą budowlaną.

Z istoty przedstawionej metody $\bar{r}$ wynika, że tylko początkowy i końcowy wyraz szeregu chronologicznego decyduje o wartości liczbowej średniego tempa wzrostu. Faktyczny szereg chronologiczny można traktować jako „postęp geometryczny o zmiennym ilorazie”.

Aby można było w sposób sprawny uzyskać wartości liczbowe zostały zbudowane tablice z których odczytuje się obliczoną zgodnie z metodą $\bar{r}$ wartość liczbową średniego tempa wzrostu dla określonej liczby okresów (momentów) czasu².

Na podstawie przeglądu literaturowego przyjęto hipotezę badawczą zakładającą że: obiektywna i umiejętnie przeprowadzona ocena wyników finansowych przeszłych procesów gospodarczych jest podstawą do podejmowania trafnych decyzji gospodarczych, dotyczących kierunków przyszłej działalności i zapewniających efektywny rozwój przedsiębiorstwa.

Niniejsze opracowanie ma charakter teoretyczno-empiryczny.

2. Sprawozdania finansowe jako źródła informacji

Sprawozdania finansowe są rezultatem systemu rachunkowości, kończącego proces odzwierciedlenia działalności gospodarczej³. Podstawowym celem sprawozdań finansowych jest dostarczenie informacji do decyzji ekonomicznych⁴. Postrzegane są one jako główne źródła informacji o przedsiębiorstwie, o jego sytuacji finansowej, działalności, które ponadto dostarczają informacji o osiągnięciach w okresie sprawozdawczym⁵.

Sprawozdania finansowe rozpatruje się w wąskim i szerokim zakresie. W wąskim zakresie brane są pod uwagę dwa podstawowe dokumenty: bilans i rachunek

² I. Timofiejuk, *Stopa wzrostu gospodarczego. Metody liczenia*, PWE, Warszawa 1973.

³ Art. 1 Ustawy o rachunkowości z dnia 29.09.1994 (z późn. zmianami), Dz.U. 2013 poz. 330.

⁴ H.R. Anton, *Objectives of Financial Accounting: Review and Analysis*, "Journal of Accountancy", styczeń 1976, s. 40.

⁵ M. Sierpińska, T. Jachna, *Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych*, PWN, Warszawa 2007, s. 47.

zysków i strat. Szeroki zakres obejmuje, oprócz tych dwóch podstawowych sprawozdań, informacje ze zmian pozycji finansowej, sprawozdania z przepływów funduszy lub gotówki oraz dane i materiały objaśniające⁶.

Sprawozdania sporządzane są zgodnie ze sztuką ustawy o rachunkowości jak również z normami zawartymi w Międzynarodowym Standardzie Rachunkowości⁷.

Komitet Międzynarodowych Standardów Rachunkowości rozszerzył zakres sprawozdań finansowych o tzw. roczne raporty spółki, czy finansowe raporty spółki. Raporty te, to „pakiety różnego rodzaju informacji” opisujące w sposób kompletny działalność ekonomiczną.

Nadrzędnym celem sprawozdawczości jest dostarczenie informacji, których stopień wykorzystania zależy od predyspozycji analityka czy zarządzającego. Dostarczają one danych liczbowych, takich jak: informacje o stanie majątkowym przedsiębiorstwa, źródłach ich finansowania, wyniku finansowym oraz przepływie pieniężnym⁸.

Dużą wartość informacyjną posiadają wszelkie pozaewidencyjne dane, jak sprawozdania z działalności zarządu, rady nadzorczej, protokoły spotkań, protokoły pokontrolne, wywiady z pracownikami. Dopiero te wszystkie informacje wywodzące się z danych ewidencyjnych i pozaewidencyjnych dają pełny obraz z działalności przedsiębiorstwa⁹. Na tak zebrane informacje, w sposób rzetelny i wiarygodny oczekują różni użytkownicy sprawozdań finansowych¹⁰.

Adresatami tych sprawozdań są zarządzający, wykorzystujący posiadane informacje w celu szybkiego reagowania w obszary wymagające interwencji, jak również w procesach decyzyjnych w zakresie strategii i rozwoju swojej firmy. Akcjonariusze i udziałowcy opierają się na tej bazie danych w swych analizach wykorzystania kapitału. Inwestorzy wykorzystują te informacje pod kątem możliwości inwestycyjnych, natomiast dostawcy i kredytobiorcy, oceniają zdolność kredytową ewentualnego wierzyciela¹¹. Wymieniając adresatów nie można pominąć konkurencji, która zbiera wszelkie informacje o otoczeniu, pracowników i związki zawodowe, którzy wykorzystują te informacje w swej walce o poprawę warunków pracy i płacy.

Oficjalnym źródłem informacji jest Krajowy Rejestr Sądowy. Na wolnym rynku popyt rodzi podaż, dlatego powstały firmy wyspecjalizowane zajmujące się poszukiwaniem i zbieraniem informacji gospodarczych, takie jak wywiadownie i agencje detektywistyczne. Pracownicy tych firm w sposób zgodny z prawem gromadzą dane, kierując się bezpośrednio do konkretnej firmy z zapytaniem o jej

⁶ W. Bojanowski i inni, *Rachunkowość i sprawozdawczość finansowa*, ABC a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010, s. 40-41.

⁷ R. Patterson, *Kompendium terminów z zakresu rachunkowości*, Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne Spółka z o.o. Grupa kapitałowa WSiPS.A., Warszawa 2008, s. 25.

⁸ M. Sierpińska, T. Jachna, *Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych*, PWN, Warszawa 2007, s. 48.

⁹ W. Bojanowski i inni, *Rachunkowość i sprawozdawczość...*, *op.cit.*, s. 41.

¹⁰ G.K. Świdorska, Praca zbiorowa, *Sprawozdanie finansowe bez tajemnic*, Centrum Doradztwa i Informacji Difin sp. z o.o., Warszawa 2003, s. 2-1.

¹¹ A. Doroba, *Harvard Business Essential, Finance for Managers*, Wydawnictwo MT Biznes sp. z o.o., Warszawa 2003, s. 18-19.

kondycję. Teoretycznie firmy o złej kondycji nie chcą ujawniać swojej sytuacji, ale też może to być podyktowane obawą przechwycenia niepożądanych informacji w ręce konkurencji. Informacja jest obecnie drogim towarem i dopóki jest ona zbierana i gromadzona w sposób legalny i w granicach rozsądku dopóty nie budzi emocji, ale w sytuacji kiedy są wykradane np. dane konstrukcyjne, receptury chemicznych substancji, programy rozwoju, staje się to przestępstwem gospodarczym o znamionach szpiegostwa i niestety jest to proceder stosowany od dawna¹².

3. Ocena wyników finansowych przedsiębiorstwa Inżynieria Rzeszów S.A. z wykorzystaniem metody $\bar{r}$ średniego tempa wzrostu.

Oceniając wyniki i dokonania badanej spółki w poniższej tabeli 1 przedstawiono wybrane wyniki finansowe badanego przedsiębiorstwa.

Tabela 1 Wyniki finansowe przedsiębiorstwa Inżynieria Rzeszów S.A.

Wyszczególnienie	2009 (y0)	2010 (y1)	2011 (y2)	2012 (y3)	2013 (y4)	Formuła oblicze- niowa $X=y1+y2+y3+y4/y0$	Średnie tempo wzrostu $\bar{r} *$
Przychody ze sprzedaży	112973843	116430149	136690982	160724097	150479802	4,995	9,1
Koszty działalności operacyjnej	92101829	108270521	132056328	155383831	144874545	5,869	14
Pozostałe przychody operacyjne	125189	647106	435521	569454	1219616	22,939	14,7
Pozostałe koszty operacyjne	177873	363830	746815	533552	516263	12,146	31,2
Przychody finansowe	597818	815077	202088	469720	646568	3,569	8,9
Koszty finansowe	6227180	283	19661	7646	1853263	0,302	-15
Wynik finansowy netto	73079692	7431250	3570369	4675630	4676673	1,556	-15
Wskaźnik rentowności obrotu netto (Inżynieria Rzeszów S.A.).	11,6	6,4	2,6	2,8	3,05	X	X
Wskaźnik rentowności obrotu netto (branża budowlana wg danych GUS)	5,9	4,9	3,0	0,3	2,1	X	X
Wskaźnik rentowności obrotu netto (wielkość przedsiębiorstwa 50-249 zatrudnionych wg danych GUS)	4,0	3,6	2,5	3,6	3,4	X	X

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych przedsiębiorstwa Inżynieria Rzeszów S.A oraz danych GUS.

*Wartości ustalone według tablic $\bar{r}$ średniego tempa wzrostu¹³.

¹² M. Sierpińska, T. Jachna, *Ocena przedsiębiorstwa...*, op.cit., s. 49-50.

¹³ I. Timofiejuk, *Tablice średniego tempa wzrostu według metody $\bar{r}$* , Zeszyty metodyczne GUS, Warszawa 1980.

Analizując przedstawione wartości należy stwierdzić, że wszystkie wymienione kategorie wynikowe za wyjątkiem kosztów finansowych wykazały dodatnie tempo wzrostu według metody $\bar{r}$.

Pierwsza analizowana kategoria wynikowa przychody ze sprzedaży wykazały w latach 2009 do 2010 tendencję wzrostową o 3,1% po czym w kolejnym roku wzrost wynosił już 17,4%. Kolejny 2013 rok przyniósł jednak obniżenie sprzedaży do roku poprzedniego, o 5,9%. Według metody $\bar{r}$ średnie tempo wzrostu dla tej kategorii ustalono na 9,1%. Koszty działalności operacyjnej do 2012 roku wykazały tendencję rosnącą. I tak rok 2010 do 2009 o 17,6%, 2011 do 2010 o 21,97%, 2012 do 2011 o 17,66%. Natomiast rok 2013 przyniósł obniżenie kosztów działalności operacyjnej o 6,76%. Średnie tempo wzrostu ustalone metodą $\bar{r}$ dało dodatni uśredniony wynik wielkości 14%.

Przedstawione pozycje wynikowe stanowią podstawowe kategorie kształtujące wynik na działalności przedsiębiorstwa. Przychody ze sprzedaży dotyczą podstawowej działalności spółki jaką są wykonywane roboty budowlane w zakresie budowy obiektów przemysłowych i inżynieryjnych. Pozostała sprzedaż dotyczy sprzedaży materiałów i usług. Natomiast kategoria kosztów działalności operacyjnej dotyczy kosztów bezpośrednio poniesionych na sprzedaną produkcję co powoduje nierozwalny związek a tym samym wpływa na zachodzące tendencje wzrostowe i spadkowe w tych dwóch kategoriach wynikowych. Pozostałe przychody i koszty operacyjne to kolejna grupa kategorii wynikowych, która w analizowanym przedsiębiorstwie wykazała większą tendencję wahań.

Analizując pozostałe przychody operacyjne widać, że rok 2010 w porównaniu do 2009 wykazał ponad 5 krotny wzrost wartości, rok 2011 do 2010 wykazał spadek o 32,7%, rok 2012 w porównaniu do 2011 wykazał wzrost wartości o 30,7% natomiast rok 2013 odnotował ponad dwukrotny wzrost wartości tej grupy przychodów. Uśrednione tempo wzrostu według metody $\bar{r}$ dało wynik 14,7%. Należy przy tym nadmienić, że Spółka pozostałe przychody operacyjne osiągała głównie poprzez rozliczenie dotacji, sprzedaż środków trwałych i odszkodowania.

Kolejna grupa jaką są pozostałe koszty operacyjne w badanych latach wykazała następujące tendencje; porównując rok 2010 do 2009 widoczny był ponad dwukrotny wzrost wartości, podobnie sytuacja wyglądała w latach 2011 do 2010. Rok 2012 przyniósł obniżenie wartości kosztów o 28,6% w stosunku do roku poprzedniego, natomiast rok 2013 pozwolił utrzymać wartość na zbliżonym poziomie, odnotowano bowiem spadek wielkości tylko o 3,2%. Ustalone średnie tempo wzrostu dla analizowanych lat wyniosło 31,2%. W badanej spółce pozostałe koszty operacyjne dotyczyły przede wszystkim przekazanych darowizn na rzecz instytucji pożytku publicznego i odszkodowań.

Następna poddana ocenie kategoria wynikowa dotyczyła przychodów i kosztów finansowych, które wynikały głównie z różnic kursowych, odsetek od środków na rachunkach bankowych i transakcji walutowych. W tej kategorii wynikowej odnotowano dosyć duże wahania.

W przypadku przychodów finansowych porównując rok 2010 do 2009 widoczny był wzrost wartości o 36,3%, w roku 2011 w porównaniu do roku poprzedniego

ponad czterokrotny spadek wartości, natomiast rok 2012 przyniósł wzrost wartości o 132,4% w odniesieniu do 2011 roku, a kolejny rok 2013 wzrost o 37,6%. Średni wzrost wartości przychodów finansowych ustalony metodą $\bar{r}$ to 8,9%.

Koszty finansowe analizowanej spółki wykazały również dość duże wahania. I tak w 2010 roku w porównaniu do 2009 r. poziom kosztów finansowych obniżył się o ponad 2200 razy, po czym w 2011 roku nastąpił gwałtowny ich wzrost o prawie 7000 razy, kolejny rok to spadek o ponad 2,5 raza, a rok 2013 to kolejny wzrost o prawie 2,4 raza w stosunku do roku 2012. Ustalone średnie tempo wzrostu według metody $\bar{r}$ dało wynik ujemny wielkości (-15%).

Kolejna kategoria wynikowa poddana analizie to wynik finansowy netto.

Zysk netto w roku 2010 w porównaniu do 2009 obniżył się o 43,2%, a w roku kolejnym o dalsze 52% w stosunku do roku poprzedniego. Rok 2012 przyniósł wzrost zysku netto o 30,1% w porównaniu do 2011 roku, a rok 2013 pozwolił utrzymać wynik na bardzo zbliżonym poziomie.

Analizując wyniki finansowe porównano wskaźniki rentowności obrotu netto (odnosząc wynik finansowy netto do sprzedaży) spółki Inżynieria Rzeszów z wielkościami ustalonymi przez GUS dla branży budowlanej i sektora średnich przedsiębiorstw w Polsce gdyż do tej grupy należy badane przedsiębiorstwo (za-trudnia średnio w ciągu roku 209 osób).

Ustalone wielkości wskazują, że w latach 2009-2010 badana spółka wykazywała wskaźniki zdecydowanie wyższe od branżowych i sektorowych. W kolejnych latach obniżyły się one do wielkości zawierających się w przedziale 2,6 do 3,05, gdy branżowe oscylowały się w przedziale 0,3-3,0, a sektorowe w przedziale 2,5-3,6.

Ocena biegłego rewidenta w każdym z badanych lat nie wykazuje aby kontynuacja działalności spółki była zagrożona.

Reasumując należy stwierdzić, że po gwałtownym załamaniu na początku 2009 r., nastroje w branży budowlanej stopniowo się poprawiały. Firmy budowlane w ocenie sytuacji rynkowej oraz własnej kondycji są bardziej optymistyczne niż pół roku wcześniej, a to dzięki intensywnej realizacji projektów inżynierskich oraz produkcji budowlano-montażowej. Analiza porównawcza województw i prognozy rozwoju na lata 2009-2012 przyniosły pewną poprawę nastrojów wśród firm budowlanych w Polsce. Jednak w ocenie sytuacji rynkowej, firmom bardzo daleko jeszcze do poziomu optymizmu notowanego w latach 2006-2008. Ponad jedna piąta największych firm budowlanych działających w Polsce ocenia sytuację w sektorze jako pozytywną, podczas gdy pół roku wcześniej takiego zdania było jedynie 9% respondentów. Dla porównania w pierwszej połowie 2014 roku przychody 9 największych polskich spółek budowlanych notowanych na giełdzie były o 6 proc. wyższe niż rok wcześniej (wg danych GUS). Biorąc pod uwagę fakt, że poprawiła się także ich marża ze sprzedaży zarówno na koniec roku 2013 jak i na połowę 2014 roku, można stwierdzić, że sektor budowlany powoli zaczyna wychodzić z kryzysu. Dużą szansę dla jego rozwoju stwarza nowa perspektywa unijna oraz planowane inwestycje w infrastrukturę. Według publicznie dostępnych dokumentów PARP szacowane potrzeby inwestycyjne w infrastrukturę w Polsce

do 2020 roku wynoszą około 500 mld zł. Zdaniem ekspertów Deloitte szansą dla stabilnego rozwoju sektora budowlanego w Polsce może być również szersze stosowanie formuły partnerstwa publiczno-prywatnego.

4. Ocena wybranych wskaźników aktywności, finansowania i płynności finansowej dla przedsiębiorstwa Inżynieria Rzeszów S.A

Badając znaczenie sprawozdawczości finansowej w ocenie wyników i zarządzaniu przedsiębiorstwem w wybranej spółce przeanalizowano wybrane wskaźniki z grupy aktywności, finansowania i płynności finansowej, które przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Wskaźniki aktywności, finansowania i płynności finansowej dla przedsiębiorstwa Inżynieria Rzeszów S.A za lata 2009-2013

Nazwa wskaźnika	2009	2010	2011	2012	2013
Wskaźniki aktywności					
Produktywności majątku ogółem	1,81	1,59	1,61	1,68	1,43
Produktywności majątku trwałego	9,08	7,53	6,79	7,97	7,98
Produktywności kapitału własnego	3,17	2,96	3,57	3,79	3,38
Szybkość obrotu należności	54,67	112,22	138,85	127,44	65,44
Szybkość obrotu zapasów	1,84	22,40	16,42	6,17	5,17
Wskaźniki finansowania					
Stopa zadłużenia	0,40	0,50	0,53	0,49	0,58
Szybkość obrotu zobowiązań	94,41	110,47	103,74	91,68	100,50
Pokrycie majątku trwałego kapitałem własnym	3,55	1,91	1,90	2,35	2,40
Trwałość struktury finansowania	0,60	0,48	0,43	0,46	0,39
Wskaźniki płynności					
Wskaźnik płynności bieżącej	2,10	1,51	1,46	1,62	1,45
Wskaźnik wysokiej płynności	2,07	1,31	1,34	1,54	0,90
Wskaźnik płynności zasobów pieniężnych	1,46	0,37	0,29	0,37	0,49

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań finansowych przedsiębiorstwa Inżynieria Rzeszów S.A.

Poddając analizie przedstawione wyniki powyższej tabeli można stwierdzić, że w grupie wskaźników aktywności wskaźniki produktywności określane też jako sprawności działania umożliwiają ocenę efektywności wykorzystania zasobów majątkowych przedsiębiorstwa. Ich istotą jest bowiem rozpatrywanie relacji między odpowiednim wskaźnikiem dynamicznym – wyrażającym przychód ze sprze-

daży, a wskaźnikiem statycznym – wyrażającym przeciętny stan zaangażowania w działalności składników majątkowych i kapitału własnego¹⁴.

W badanym przedsiębiorstwie wskaźniki produktywności majątku ogółem kształtowały się w przedziale 1,81 do 1,43 wykazując wahania. Najwyższy stopień efektywności wykorzystania zaangażowanych w działalności zasobów majątkowych przedsiębiorstwa odnotowano w 2009 roku, a najniższy w 2013 roku. Produktywność majątku trwałego oscylowała z kolei w przedziale 9,08-6,79 przy czym najwyższy wskaźnik ustalono dla roku 2009, a najniższy dla 2011, po czym nastąpił w kolejnych latach dynamiczny jego wzrost, co zasługuje na ocenę pozytywną pod względem wykorzystania zasobów majątku trwałego. Produktywność kapitału własnego zawierała się w pomiędzy 3,79 a 2,96, przy czym najwyższą wielkość odnotowano w 2012 roku, a najniższą 2010 r. Obserwuje się zatem tendencje zmienną w kształtowaniu efektywności wykorzystania zasobów kapitału własnego przedsiębiorstwa.

Bardzo popularnym a jednocześnie przydatnym w ocenie aktywności przedsiębiorstwa jest wskaźnik szybkości obrotu należności charakteryzujący sprawność rozrachunków z kontrahentami. Wyraża on bowiem stosunek należności z tytułu dostaw, usług i robót do przychodów ze sprzedaży. W badanym przedsiębiorstwie przeciętny czas rozliczania należności zawierał się w przedziale 54,67-138,85 dni. Zauważa się zatem dosyć dużą rozpiętość w czasie rozliczania należności bo aż 84,18 dni, przy czym najkrótszy okres rozliczeń odnotowano w 2009 i 2013 roku, co zasługuje na pozytywną ocenę, iż nie wystąpiło zamrożenie środków w wysokim stanie należności. Natomiast najdłuższy okres rozliczeń należności przypadał na lata 2010-2012. Ostatni z grupy aktywności wskaźnik charakteryzuje szybkość obrotu zapasami. W badanym przedsiębiorstwie ustalono go w przedziale 1,84-22,40. Przeciętny stan trwania jednego cyklu obrotowego zapasów ulegał w badanych latach wahaniom. Największe zmiany w wielkości wskaźnika odnotowano w latach 2009-2011, po czym przez dwa kolejne lata utrzymywał się na zbliżonym poziomie, który zdecydowanie obniżył się, co może świadczyć o wyższej efektywności wykorzystania zapasów w przedsiębiorstwie.

Kolejna grupa poddana analizie i ocenie to wskaźniki finansowania. Wskaźnik stopy zadłużenia jest stosunkiem ogółu zadłużenia do całości pasywów. W badanym przedsiębiorstwie wskaźnik ten kształtował się w okresie poddanym analizie od 0,40 do 0,58 wykazując tendencję rosnącą za wyjątkiem 2012 roku gdzie odnotowano niewielkie obniżenie wskaźnika o 0,04 w stosunku do roku poprzedniego. Rosnący poziom tego wskaźnika oznaczał wyższy stopień udziału kapitału obcego w działalności przedsiębiorstwa. Takie zaangażowanie kapitału wiązało się z koniecznością spłaty zaciągniętych zobowiązań w odpowiednich terminach oraz opłacenie odsetek powodujące wzrost kosztów finansowych. Z drugiej jednak strony płacone odsetki zmniejszają podstawę opodatkowania a zatem stanowią tzw. tarczę podatkową, która jest korzystna dla przedsiębiorstwa pod warunkiem,

¹⁴ L. Bednarski, *Analiza finansowa w przedsiębiorstwie*, PWE, Warszawa 2007, s. 88.

że przeciętne oprocentowanie jest niższe od stopy rentowności majątku, co w przypadku badanego przedsiębiorstwa było spełnione.

Szybkość obrotu zobowiązań to kolejny wskaźnik finansowania, który w badanym przedsiębiorstwie zawarł się w przedziale 91,68-110,47. Informuje on jaki jest przeciętny czas rozliczania zobowiązań. Jak wynika z przedstawionych ustaleń i porównania z szybkością obrotu należnościami jest on korzystny dla przedsiębiorstwa, co może poświadczyć o wiarygodności Inżynierii Rzeszów S.A. u kontrahentów. Kolejny wskaźnik określa w jakim stopniu majątek trwały finansowany jest kapitałem własnym. Wskaźnik ten w badanych latach kształtował się od 1,90 do 3,55, co oznacza, że kapitały własne pokrywały majątek trwały kilkakrotnie. W 2009 roku wartość kapitałów własnych była 3,55 razy wyższa niż majątku trwałego natomiast w roku 2011, gdy wskaźnik był najniższy wartość kapitałów własnych była 1,9 razy wyższa od wartości majątku trwałego. Tak więc złota zasada bilansowa została spełniona ze sporym naddatkiem. Wskaźnik trwałości struktury finansowania mieścił się w przedziale 0,39-0,60. Oznacza to, że kapitał stały w strukturze pasywów stanowił od 39% do 60%, a więc sytuacja finansowa badanej spółki była bardzo dobra.

Następie analizie została poddana grupa wskaźników płynności, która pozwoliła przeprowadzić syntetyczną ocenę bieżących możliwości przedsiębiorstwa do wywiązywania się z krótkoterminowych zobowiązań.

Wskaźniki płynności bieżącej pozwoliły stwierdzić, że w badanym okresie bieżące aktywa pokrywały bieżące zobowiązania w przedziale 1,45-2,10. Oznacza to, że przedsiębiorstwo działało powyżej progu płynności uznanego za bezpieczny dla branży budowlanej i nie miało kłopotów z bieżącą regulacją zobowiązań. Wskaźnik wysokiej płynności zawarł się w przedziale 0,90-2,07, co może świadczyć o tym, że występuje niewielka różnica między wskaźnikami płynności bieżącej i wysokiej spowodowana tym, iż przedsiębiorstwo utrzymuje niski poziom zapasów, które wpływają na zamrażanie środków obrotowych. Kolejny wskaźnik płynności gotówkowej informuje jaka część zobowiązań bieżących może być regulowana bez zwłoki, gdyby stały się one w danym momencie wymagalne. Jak wynika z przedstawionych ustaleń wskaźniki te w latach 2010-2013 zawierały się w przedziale 0,29-0,48, co oznacza, że środki pieniężne w tym przedsiębiorstwie stanowiły poważny odsetek zobowiązań bieżących 29-48%. Tylko 2009 rok wykazał szczególnie wysoki wskaźnik 1,46 po czym nastąpił duży spadek jego wielkości do 0,37 w 2010 roku.

Na podstawie przeprowadzonej analizy wybranych wskaźników w przedsiębiorstwie Inżynieria Rzeszów S.A należy stwierdzić, że pomimo trudnej sytuacji przedsiębiorstw, w tym szczególnie branży budowlanej w latach objętych badaniem w związku z rozprzestrzeniającym się kryzysem gospodarczym oceniana spółka wykazała wskaźniki w wielkościach przekraczających zalecane wartości dla tej branży. Ten fakt świadczyć może o skutecznym zarządzaniu całym przedsiębiorstwem.

5. Podsumowanie

Wysoka konkurencyjność na rynku wymusza zmiany w orientacji zarządczej polegającej na przejściu z zarządzania rutynowego do racjonalnego. Realizacja założonych celów powoduje zastosowanie nowych narzędzi i technik w zarządzaniu. Wykorzystuje się tzw. monitoring, który traktowany jest jako systematyczne metody śledzenia i rejestrowania zmian zachodzących w przedsiębiorstwie i jego otoczeniu.

Uzyskiwanie przewagi konkurencyjnej wymusza zmiany w systemie podejmowania decyzji, pewniejszych, lepszych i szybszych informacji dla kierownictwa¹⁵. Niewątpliwie takich informacji dostarcza analiza, przeprowadzona zgodnie ze sztuką ekonomii a bazująca na rzetelnie sporządzonej sprawozdawczości finansowej.

Przyjęta hipoteza zakładająca, że obiektywna i umiejętnie przeprowadzona ocena wyników finansowych przeszłych procesów gospodarczych jest podstawą do podejmowania trafnych decyzji gospodarczych, dotyczących kierunków przyszłej działalności i zapewniających efektywny rozwój przedsiębiorstwa znalazła potwierdzenie.

Przeprowadzone badania pozwalają wnioskować, że ostatnie lata nie były łatwe dla branży budowlanej, na co złożyło się wiele czynników. Realizacja nierentownych kontraktów infrastrukturalnych, trudności w dialogu z inwestorem publicznych czy też ograniczona liczba przetargów na projekty z poprzedniej perspektywy unijnej niekorzystnie wpłynęły na wyniki finansowe spółek tego sektora. Analizowana spółka jednak utrzymała dobrą kondycję finansową. W każdym z badanych lat wynik finansowy zamykała zyskiem, co może świadczyć o prawidłowym zarządzaniu przedsiębiorstwem, a szczególnie finansami.

Jak podają przeprowadzane badania sondażowe rok 2014 przyniósł firmom budowlanym pewne oznaki ożywienia. Rynek ten bowiem ma szansę na odbudowę finansów w dłuższej perspektywie, związane to jest bowiem z nowymi funduszami europejskimi oraz przetargami w sektorze energetycznym. Z pewnością kluczowym dla całego sektora czynnikiem będzie jednak zauważalne ożywienie na rynku prywatnym. Spodziewane wcześniejsze nadejście wiosny oraz inwestycje małych i średnich przedsiębiorstw mogą poprawić trudną sytuację firm budowlanych i zwiększyć wolumen ich sprzedaży¹⁶.

Reasumując należy podkreślić fakt, że podejmowanie trafnych i szybkich decyzji gospodarczych wymaga stałego dopływu kompleksowych i rzetelnych informacji gospodarczych. Na ich podstawie podejmuje się zarówno decyzje strategiczne, a więc te, które określają podstawowe parametry układu gospodarczego, jak i decyzje taktyczne oraz operacyjne, dotyczące bieżącej działalności przedsiębiorstwa, oraz likwidacji niepożądanych odchyleń od założonych wzorców¹⁷.

¹⁵ A. Skowronek-Mielczarek, Z. Leszczyński, *Analiza działalności i rozwoju przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2008, s. 239-240.

¹⁶ N. Chinowski (PAP) *Sytuacja finansowa firm budowlanych zacznie poprawiać się od 2015 r.* – Atradius - wyd.Bankier.pl (22.06.2014).

¹⁷ R. Nesterowicz, *Sprawozdawczość finansowa i jej rola w ocenie wyników działalności przedsiębiorstw* [w:] *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy nr 39*, M.G. Woźniak (red.), UR Rzeszów 2014, s. 320.

Informacje wykorzystywane w procesach decyzyjnych mogą mieć charakter syntetyczny i analityczny. Informacje syntetyczne są przetwarzane w oparciu o dostępne narzędzia rachunkowe i analityczne. Informacje analityczne służą wyjaśnianiu przyczyn zmian oraz skutków i czynników kształtujących wyniki ekonomiczne przedsiębiorstwa. W warunkach konkurencji zapotrzebowanie na informacje zwiększa się. Powoduje to równocześnie wzrost zapotrzebowania na analizę, gdyż dopiero informacje przetworzone i zinterpretowane mogą służyć podejmowaniu decyzji. Sprawozdawczość finansowa pełni więc istotną rolę w ocenie wyników działalności przedsiębiorstwa z wykorzystaniem analizy finansowej. Uzyskane dzięki niej informacje o prawidłowościach rozwoju i wzajemnych powiązaniach przyczynowo-skutkowych między zjawiskami ekonomicznymi są wykorzystywane do podejmowania decyzji w zakresie zarządzania mających usprawnić funkcjonowanie przedsiębiorstw. Menedżerowie muszą analizować trendy z przeszłości, aby na ich podstawie przewidywać przyszłe wyniki i warunki funkcjonowania firmy oraz podejmować decyzje określające kierunki jej rozwoju.

Bibliografia:

1. Anton H.R., *Objectives of Financial Accounting: Review and Analysis*, Journal of Accountancy, 1977.
2. Bednarski L., *Analiza finansowa w przedsiębiorstwie*, PWE, Warszawa 2007.
3. Bojanowski W. i współautorzy, *Rachunkowość i sprawozdawczość finansowa*, ABC a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010.
4. Chinowski N., *Sytuacja finansowa firm budowlanych zacznie poprawiać się od 2015 r.* - PAP, Atradius-Bankier.pl (22.06.2014).
5. Doroba A., Harvard Business Essential, *Finance for Managers*, Wydawnictwo MT Biznes sp. z o.o., Warszawa 2003.
6. Nesterowicz R., *Sprawozdawczość finansowa i jej rola w ocenie wyników działalności przedsiębiorstw* [w:] *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy nr 39*, M.G Woźniak (red.), UR Rzeszów 2014.
7. Patterson R., *Kompendium terminów z zakresu rachunkowości*, Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne Spółka z o.o. Grupa kapitałowa WSiPS.A., Warszawa 2008.
8. Sierpińska M., Jachna T., *Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych*, PWN, Warszawa 2007.
9. Skowronek-Mielczarek A., Leszczyński Z., *Analiza działalności i rozwoju przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2008.
10. Świdorska G.K., Praca zbiorowa, *Sprawozdanie finansowe bez tajemnic*, Centrum Doradztwa i Informacji Difin sp. z o.o., Warszawa 2003.
11. Timofiejuk I., *Stopa wzrostu gospodarczego. Metody liczenia*, PWE, Warszawa 1973.
12. Timofiejuk I., *Tablice średniego tempa wzrostu według metody $\bar{r}$* , Zeszyty metodyczne GUS, Warszawa 1980.
13. Ustawa o rachunkowości z dnia 29.09.1994 (z późn. zmianami), Dz.U. 2013, art. 1, poz. 330.

Abstrakt:

Zarządzanie przedsiębiorstwem to ciągły proces podejmowania decyzji, trafność których decyduje o pożądanym poziomie ekonomicznym i stopniu skuteczności działań gospodarczych. Zmieniające się warunki otoczenia, zwiększająca się rola konkurencji, jak również rosnące wymagania odbiorców wymuszają działania zmierzające do osiągnięcia większej efektywności funkcjonowania jednostki gospodarczej. Sprawozdania finansowe są rezultatem systemu rachunkowości, kończącego proces gospodarowania za badany okres. Uzyskane dzięki nim informacje o prawidłowościach rozwoju i wzajemnych powiązaniach przyczynowo-skutkowych między zjawiskami ekonomicznymi są wykorzystywane do podejmowania decyzji w zakresie zarządzania mających usprawnić funkcjonowanie przedsiębiorstw.

The importance of financial reporting assessment results and management

Business management is a continuous process of decision-making, the validity of which determines the desired economic level and degree of effectiveness of economic activities. Changing environmental conditions, increasing the role of competition, as well as the increasing demands of customers enforce measures aimed at achieving greater efficiency in the operation of a business unit. The financial statements are the result of the accounting system, completing the process of managing for the period considered. Obtained through the information on the regularities of development and interaction of cause and effect relationships between economic phenomena are used to make management decisions to improve the functioning of enterprises.

PhD Renata Nesterowicz, assistant professor, University of Rzeszów.